POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI.

Štev. 42. V Ljubljani, 4. novembra 1920. Leto LX.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva. — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:
Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.
Rokopisov ne vračamo.
Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . 40·— K
pol leta . . . 20·— „
četrt leta . . . . 10·— „
posamezna številka po 80 vin.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . 90 vin.
„ „ „ dvakrat . . 80 „
„ „ „ trikrat . . 50 „
za nadaljnja ponavljanja od petit-vrste po 40 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva štev. 312.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:
Upravništvo Učiteljsk. Tovariša v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.
Poštni čekovni urad št. 11.197.
Reklamacije so proste poštnine.

Obvezna konsumna društva za državne uradnike v Jugoslaviji.

Sedemnajst tisoč vsega državnega uradništva v Jugoslaviji tvori učiteljstvo.

Pri zadnjih pogajanjih za povišanje draginjskih doklad vsemu državnemu uradništvu se je zopet pojavila ideja, da bi se državnemu uradništvu namesto povišanih doklad dajala raje živila, obleko ter druge življenjske potrebščine v naravi. Ideja ni slaba in tudi ne nova!

Prepričani pa smo, da je niso v Beograd zanesle in zahtevale nje realizacijo (vsaj v tej obliki ne kakor jo namerava izvesti sedanja vlada!) uradniške organizacije, ampak je prej mogoče, da je iniciativa za izvedbo v taki obliki izšla iz drugih krogov.

Že v Avstriji se je v času težkega položaja državnega uradništva hotelo realizirati to idejo, a ker se je uvidelo težko izvedbo tega vprašanja je država dala sprva uradništvu raje četrtletne nabavne prispevke, da si **prosto nabavi** neobhodne potrebščine; pozneje je potom uradov dala na razpolago uradništvu cenejšo nabavo obutve in blaga iz državnih zalog in prav proti koncu je država dala uradništvu **v večjih centrih** na razpolago gospodarske fonde, s pomočjo katerih naj bi se uradništvo medsebojno gospodarsko organiziralo, nakupilo s pomočjo teh fondov ceneje blago ter bi ga brez trgovskega dobička, **po nižji ceni** oddajalo državnim uradnikom. Upravo tega gospodarstva bi imelo uradništvo v svojih rokah!

Že takrat smo imeli do take samouprave velike predsodke, ker je bilo že tedaj verižništvo v cvetu in vojnočasna korupcija na pohodu.

Takoj v prvih pojavih teh konsumniških organizacij se je pokazala usodna napaka, da je bil nakup blaga bolj odvisen od provizij in gospodarskega obrata in dobička »podjetja«, kakor od tega, da se nudi članom **čim cenejša** dobava neobhodno potrebnih življenjskih potrebščin ter v to svrho odpravi vsako korupcijo in zmanjša čimboljši režijske stroške. Vse polno nastavljencev je bilo »neobhodno potrebnih« **pri obratu, tako da je bilo režije več nego** v kaki veletrgovini, ki je višala — mesto zmanjševala ceno potrebščinam. Prvi avstrijski »uradniški konsumi« so postali špekulativna podjetja gotovega kroga uradništva, ki ni imel čuta, da gospodari s tujim denarjem in uradniški konsumi so zgrešili svoj smoter: da niso skrbeli za čim znižanejšo ceno dobrega blaga svojim članom, ampak so potom minimalne diference pod dnevno ceno skrbeli za to, da bi podjetje »dobro šlo« s pomočjo odjemalcev — uradnikov.

Danes hvalimo boga, da ni več teh »uradniških konsumov«, ki bi sigurno služili za oddajo slabega blaga po visokih cenah, verižnikom, ki bi uveljavili svojo špekulacijo na podlagi »plačevanja po obrokih«, na katero tako rado nasede uradništvo.

Zadnje fonde teh uradniških konsumov je pospravilo ob polomu Avstrije nemško uradništvo, ki je imelo v Avstriji tudi pri nas vodilna mesta v svojih rokah, in tako tudi upravo teh fondov. Mi smo hodili kot po miloščino po kaka »cenejša živila« v te »uradniške konsume« — bili so vojni časi!

In še teh dobrot je bilo deležno uradništvo samo v večjih mestih, ker drugje, kjer je bilo malo uradništva in še to raztreseno in oddaljeno, je bila tudi **ta ideja — neizvedljiva!**

Zato smo z malim veseljem sprejeli vest iz Beograda, ki jo je razširil dopisni urad 24. oktobra in se glasi: »**Komisija, ki jo je sestavil finančni minister da izdela naredbo o uradniških konsumnih zadrugah, je končala svoje delo.**

V prvi vrsti se ustanove lokalne konsumne zadruge z delnicami, ki ne smejo biti manjše od 100 dinarjev.

Vsaka zadruga mora imeti svoj rezervni zaklad, v katerega pride vsako leto 20% prebitka. **Kar ostane, se razdeli med humanitarne ustanove** ter se uporabi kot nagrada za člane uprave, za pokojninski zaklad zadruge itd. **Kar še ostane, se vrne zadrugi.**

Take zadruge se lahko ustanovijo takrat, kadar se glede tega sporazume najmanj 10 oseb. Za ustanavljanje zadrug ni potrebno predhodno dovoljenje. Več zadrug skupaj tvori savez uradniških konsumnih zadrug, **katerega središče mora biti v Beogradu.** Savez se ustanovi z najmanj tremi zadrugami. K savezu morejo pristopiti tudi one uradniške zadruge, ki so bile ustanovljene še preden je ta naredba izšla in katere pismeno izjavijo da se bodo prilagodile savezu v vseh točkah tekom treh let.

Delnice za ustanovljenje saveza ne smejo biti manjše od 200 dinarjev. Vsaka zadruga mora za vsakih sto svojih članov plačati gotovo vsoto savezu. Kar se tiče glavnice, sestoji ta v glavnem iz delnic, katere plačujejo zadruge in iz 10% odbitka, ki ga bo država odvzela draginjskim dokladam svojih nameščencev. Tako financiranje zadrug predvidevajo za pet let.

Na ta način misliijo pridobiti 8 do 10 milijonov dinarjev na leto. Finančni minister bo stavil zadrugam na razpolago tudi še druga sredstva, ali vendar bo zadružni glavnici vir dohodkov v splošnem **denar katerega bodo sami uradniki in uslužbenci plačevali** za vzdrževanje svojih zadrug.

Savez mora imeti tudi svoj rezervni zaklad, v katerega se bo vlagalo 50% od prebitka. Naloga saveza je vzdrževati konsumne zadruge v državi, ustanavljati nove zadruge in vršiti revizije zadrug po enkrat v dobi dveh let. Poleg tega mora savez skrbeti za to, da dobavlja za svoje zadruge potrebščine in mora v to svrho ustanoviti delavnico za obleko, obutev in druge predmete. Savez ima nalogo, da radi svojih ciljev stopi v stik z drugimi savezi. Naredbe glede ustanavljanja konsumnih zadrug se ne razlikujejo od podatkov in uredb v zakonu o zadrugah.«

Priznamo, da je to v veliki obliki zamišljen načrt za gospodarsko osamosvojitev uradništva: priznavamo, da je to velikopotezni načrt, s pomočjo katerega bi se dalo preprečiti višanje cen, bi se dale cene ustaliti in preprečiti umetna špekulacija in vzdrževanje visokih cen od strani prekupovalcev in trgovcev — **če bi bili ti konsumi obsežno razpredeni po vsej državi in res na pravi zadružniški in solidni podlagi oziroma upravi, ki bi imele zveze direktno s producenti: vendar predno se to more izvesti, je še en pogoj da država izda stroge in neovrgljive odredbe proti vsekaki korupciji navijanju cen in verižništvu ter sama direktno pomaga zadrugam pri nabavi blaga.**

Dasi je to važen problem ne samo za uradništvo samo, če bi se to izvedlo, ampak tudi za državo samo in njene notranje gospodarsko-socijalne razmere, vendar ne moremo prezreti napake, ki se je napravila pri izdelavi tega načrta, da se je namreč to vprašanje presojalo samo z velikopoteznega stališča splošne koristi in ščitilo ugodno stanje zadrug, pri tem pa se je računalo na brezpogojno požrtvovalnost uradništva v preveliki meri ni pa se pregledalo predloga s strani koristi in interesa uradnika, ki ga bo imel od zadruge neposredno. In od tega, kako bo uradništvo zadovoljno pri vinarjih z zadrugo, je odvisen ugoden uspeh vse akcije.

Država hoče **prisiliti** vse uradništvo, da postanejo člani uradniških konsumov. V to svrho bo vsakemu uradniku odtegnila 10% draginjske doklade za zadrugo, poleg tega bo pa vsak uradnik moral plačati 100 dinarjev in predpisano vpisnino kot delež zadrugi. Na ta način bo vsak državni uradnik **moral** plačati na podlagi sedanjih draginjskih doklad povprečno 204 K za zadrugo mesečno. Uradnik bo prisiljen nalagati svoj kapital v zadrugi, ker mu ga bo država odtegnila, neoziraje se na to ali bo doprinesel onih 204 K mesečno pri nakupu blaga v uradniški zadrugi ali ne bi morda izhajal ceneje in dobil boljše blago, če nakupi blago pri trgovcu. To edino vprašanje je merodajno za uradnika pri vstopu v zadrugo in ne — sila.

To bo delalo pri marsikaterem uradniku predsodke do započete akcije.

Poleg tega izgleda ta oblika odtrgavanja nekako ponesrečena in nasilna. Že prejudic nekaterih sedanjih uradniških zadrug, da morajo njeni člani biti le oni, ki so člani uradniških društev, se nam zdi zelo nedemokratičen in nasilen. Posebne važnosti pa nastaja vprašanje prisilnega odtrgavanja draginjskih doklad za samce in one uradnike, ki se vsled krajevnih razmer in oddaljenosti niti ne bodo mogli posluževati uradniških zadrug. Za nje bo 10% odbitek draginjske doklade značil osebno prikrajšanje pri mesečnih dohodkih izvršeno neprostovoljnim potom.

V drugem slučaju država ne more računati na 8 do 10 milijonov dinarjev na leto za financiranje zadrug.

Drug predsodek, ki ga bo dobil uradnik do zadrug nastaja zaradi razdelitve čistega dobička, prebitka.

V tem oziru se moremo vseeno spomniti delavskih konsumnih društev, ki kljub korupciji in zlorabam nudijo svojim članom vendar še mnogo gospodarskih ugodnosti, rekli bi skoro da se bolj oziralo na koristi svojih članov kakor dosedanje uradniške zadruge.

Delavski konsumi razpolagajo ponajveč z blagom najrazličnejših vrst, takorekoč vseh vrst potrebščin: cena je **znatno** pod dnevno ceno enakovrstnih predmetov; delnice so obrestovan kapital z dividendami, katerih višina se povečini odmeria na podlagi prebitka; poleg tega ob zaključku preijne vsak član procentualen znesek od vsote vsega kupljenega blaga, ki se mu izplača na podlagi izkazil v denarju ali v blagu.

Uradniški konsumi ščitijo in upoštevajo bolj interese zadruge kot dobiček, ki naj se nudi članom na podlagi zadruge.

Prebitek uradniških konsumov se prej uporablja za vse kot za člane same: 20% dobi rezervni zaklad: **kar ostane se razdeli med humanitarne ustanove** ter za člane uprave, pokojninski zaklad itd., kar še ostane, se vrne zadrugi.

Kje je dobiček za člane, katerim je zadruga namenjena in za katere je ustanovljena? Kako pride uradnik do tega, da se bo z njegovim kapitalom podpiralo humanitarne ustanove? Kako pride uradnik do tega, da bo dražje plačeval blago, da se bo iz njegovega denarja podpiralo humanitarne ustanove?

Ali ni zadruga strogo gospodarsko podjetje, torej se ima tudi čisti dobiček uporabiti za to, da se nudi potem po znižanih cenah neobhodno potrebne življenjske potrebščine, da si jih lahko nabavi tudi najslabše situirani uradnik. Ali ni to humanitarni namen!?

Čisti dobiček ali prebitek zadrug se ima uporabljati izključno v to svrho, da se nudi članom-uradnikom blago po čim najnižje mogoče znižani ceni — izvzemši uporabo za režijske stroške.

O razdelitvi prebitka imamo tudi slabe vzglede, kako je uradništvo, dasi sicer na obroke, vendar ne prvovrstno blago po precej visokih cenah plačevalo v oblačilnici, od katerega denarja se je prebitek uporabljal v humanitarne namene. V javnosti smo pa čitali, kateri zavodi so dobili za denar in koliko dobička je prinesla oblačilnica. Kako pride uradništvo do tega, da draže plačuje blago in se prebitek potem deli drugam: umestneje bi bilo, da bi bilo blago ceneje in bi bilo s tem ustreženo neobhodni potrebi uradništva po obleki. Enako nezdravo načelo se sedaj zopet postavlja pri uradniških zadrugah!

Vsekakor sega obsežno ustanavljanje uradniških zadrug globoko v socijalno življenje uradništva in ima vpliv na splošne gospodarske razmere. Prizadet bo pri tem vsak posameznik, zato je neobhodno potrebno, da se vprašanje, še predno bo izdana naredba, spravi v javno razpravo in da tudi naše organizacije označijo svoje stališče do uradniških zadrug.

ОРГАНИЗАЦИЈА УЧИТЕЉИЦА И ЗАБАВИЉА У ДРЖАВИ С. Х. С.

Organizacija učiteljic in otroških vrtnaric v državi SHS.

»Učiteljska Borba«.

Човек и жена су једно цело. Раздвојте их — не постоји живот. Историја их је разделила. Класна друштва учинила су ту поделу јачом. Економској подјармљености додала су и полну подјармљеност. У томе знаку столећима и тисућама година проводи жена свој живот, дајући живот роду људскоме. У томе погледу капиталистички начин привредног рада показује исту тенденцију само оштрију. Ну у тој оштрини леже болови али и спас за жену.

Како? У чему?

Капиталистички начин привредног рада истерао је савремену жену на поље конкуренције. И нема физичког рада ради коре хлеба где савремена жена не учествује. Сиђите у најдубље руднике па и на дно морско ту ћете наћи жену; пењите се на највеће висине, где радничка рука диже палате и ту ћете наћи жену. То исто вреди и за послове умног карактера. Савремено друштво има данас огроман број професија у којима су жене упослене. Међу тим пословима школски и у опште васпитачки посао заузима видно место.

Шта значи то? Женско питање ма у којој се форми појављивало само је један део радничког питања, јер савремена жена првенствено пати као радница. У томе погледу не разликује се ни положај наше учитељице. И она као свака радница пати и њена патња није мала. Колико болова притискују душу тих слабих бића растурених по селима не само Шумадије него и по селима Македоније? Колико болова подгризају